

POLITISK PROGRAM 2020

Tax Justice Network - Norge

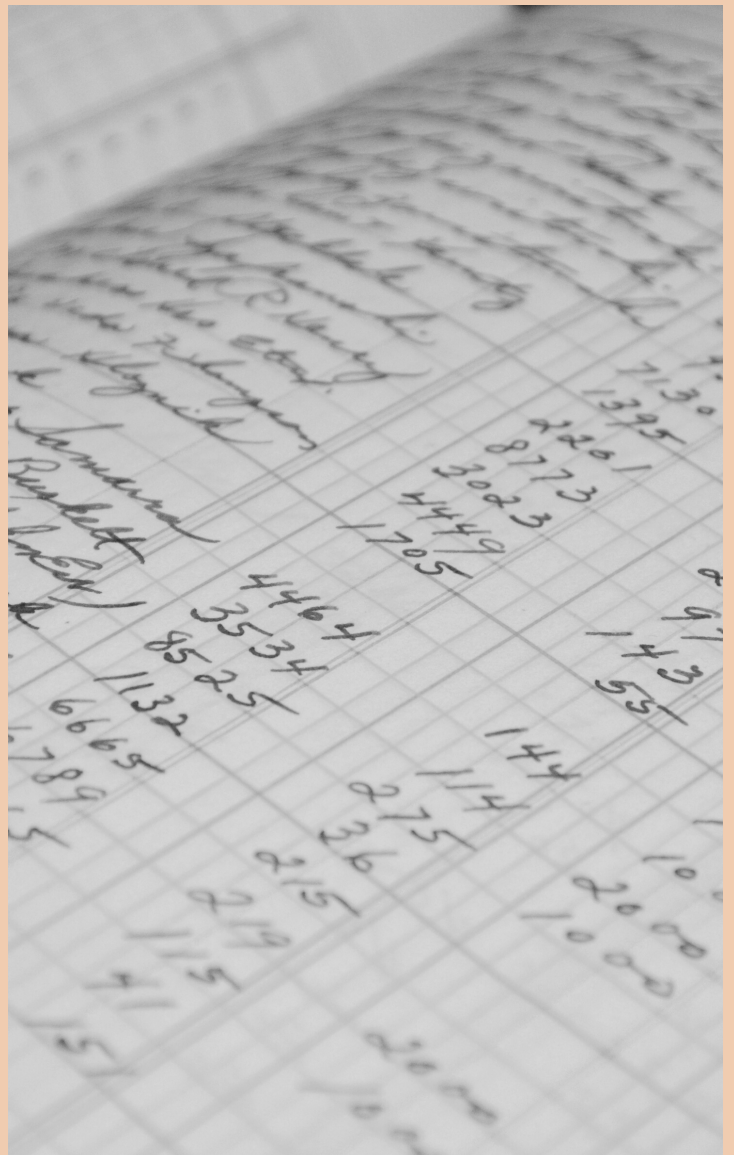
INNLEDNING

Skatteinntekter er nødvendig for å sikre en bærekraftig utvikling i ethvert samfunn. Skatteparadis og aggressiv skatteplanlegging svekker ikke bare inntektene til fellesskapet, men undergraver også legitimiteten og tilliten til skattesystemet når det stadig avsløres at mange av de største selskapene og de rikeste enkeltpersonene unngår skatt mens resten av samfunnet bidrar. Systemisk skatteunngåelse og skatteunndragelse bidrar til økende global og nasjonal økonomisk ulikhet og tapper samfunn for fellesskapsressurser.

Som medlem av Global Alliance for Tax Justice og Tax Justice Europe er vi en del av en bred internasjonal bevegelse som arbeider for større åpenhet og demokratisk kontroll over nasjonale og globale skattesystemer.

Gjennom våre politiske mål ønsker vi å motvirke konsekvensene av skatteparadis, skadelig skattekonkurransen mellom land og flernasjonale selskaper og velstående eliters misbruk av skattesystemer gjennom aggressiv skatteplanlegging.

Korona-viruset og den globale økonomiske krisen som utbruddet utløste vil kreve omfattende og kostbare offentlige tiltak. I de fleste land vil tiltakene vil måtte finansieres gjennom en kombinasjon av statsgjeld, økte skatter og kutt i andre offentlige utgifter. Koronakrisen har tydeliggjort behovet for en effektiv stat, som kan mobilisere smittevernstiltak, omfattende testing, og ikke minst gode helsetjenester til de som rammes. Mens virusutbruddet først ble sett av noen som «the great equalizer», med budskap fra enkelte velstående kjendiser om at vi alle nå var i samme båt, er det nå blitt svært tydelig at både utbruddet og den økonomiske krisen rammer skjevt – trygg lockdown med god avstand til andre, hjemmekontor, og sjenerøse krisetiltak er det langt fra goder som alle kan ta del i. Krisen kaster lys på eksisterende forskjeller mellom fattig og rik innad i mange land, og forskjeller i de muligheter som rike land og utviklingsland har til å bekjempe utbruddet.

Mer enn noen gang er det viktig med velfinansierte stater som kan tilby velferdsgoder, og at disse underbygges av rettferdige og progressive skattesystem. Et internasjonalt skattesystem som lar de største selskapene og de rikeste privatpersonene slippe skatt, og lar de fattigste ta regningen, er ikke en bærekraftig modell. Det blir særlig viktig å påse at næringsliv som nå mottar betydelige støttepakker bidrar til spleiselaget med å betale skatt.

Særlig blir disse problemstillingene viktig for utviklingsland, som nå står overfor den verste krisen i nyere tid. Allerede høsten 2019, før koronautbruddet, stod en rekke utviklingsland på nippet av, eller allerede i, den største gjeldskrisen på 30 år, advarte IMF. Flere kriser vil treffe mange utviklingsland samtidig: helsevesen som mangler utstyr og kapasitet, fattige befolkninger som bor tett med tilhørende utfordringer for virusspredning, statsbudsjetter uten kapasitet til å tilby sosiale trykknetsnett i møte med arbeidsledighet og selskapskonkurser, vestlig investorflykt, og en internasjonal konkurranse om smittevern- og testutstyr som utviklingsland har små sjanser for å vinne.

Her må det jobbes langs to spor – Først med et øye på selve krisetiltakene, at disse er karakterisert av åpenhet og ansvarlig skatt. Det blir svært viktig å jobbe for internasjonal solidaritet rundt krisetiltak, gjeldsslette, og rettferdig fordeling av medisinsk utstyr og vaksiner. På lenge sikt må kampen om rettferdige og progressive skattesystemer ikke bare fortsette, men trappes opp.

RETTFERDIG SKATTLEGGING

Ethvert skattesystem må være innrettet på en rettferdig og effektiv måte, som ivaretar progressivitet og minimerer muligheter for unngåelse.

Dagens system for selskapsbeskatning evner ikke å skattlegge multinasjonale selskaper effektivt og rettferdig. Særlig gjelder dette selskaper med forretningsmodeller som har vekt på digitale tjenester og selskaper som har sin verdi primært i immateriell heller enn fysisk kapital. OECD ferdigstiller i 2020 et mangeårig reformarbeid som inneholder nye skatteregler som skal være tilpasset en slik økonomi, men effektene ser ut til å bli små sett i sammenheng med problemet som kan løses – aggressiv skatteplanlegging og overskuddsflytting i multinasjonale selskaper. Arbeidet for et mer rettferdig system for selskapsbeskatning krever en todelt tilnærming – land må jobbe internasjonalt for å utvikle mer effektive og rettferdige internasjonale regler, men også forsterke det internasjonale arbeidet med ulike nasjonale tiltak mot overskuddsflytting.

Økende ulikhet og klimaendringer er to av hovedutfordringene våre samfunn står ovenfor. Skattesystemet vil være et av de mest sentrale verktøyene i møte med begge disse utfordringene. På samme måte som for selskapsbeskatning, er det i denne sammenheng viktig å sikre at alle skattetiltak både er rettferdige og innrettet på en måte som reduserer mulighetene for unngåelse.

- Regjeringen må utrede effektene av de nye OECD reglene og av ulike nasjonale tiltak og vurdere hvilken kombinasjon av internasjonale og nasjonale tiltak som vil være mest effektiv i kampen mot overskuddsflytting.
- Regjeringen må ligge i front i det internasjonale reformarbeidet for å utvikle et nytt skattesystem som baserer seg på enhetlig skattlegging.
- Regjeringen må sørge for at de samlede effektene av det norske skattesystemet ivaretar målet om progressivitet og en rettferdig innretning av skattesystemet.

ÅPENHET I EIERSKAP

Hvem som egentlig eier og kontrollerer selskaper og store verdier i samfunnet kan i dag skjules. Dette tilslører maktforhold i samfunnet og tilrettelegger for korrupsjon, hvitvasking, skatteunndragelser og terrorfinansiering. Åpenhet i eierskap er avgjørende for en velfungerende økonomi og et sunt demokrati. Eierskapsinformasjon må derfor bli offentlig i egne registre, og ha høy kvalitet.

- Terskelen i dagens eierskapsregister bør senkes fra «mer enn 25 %» til å inkludere samtlige med eierskap eller stemmerett.
- Registeret må være løpende oppdatert og vise for alle typer virksomheter, passive eierselskap og eiendommer:
 - alle direkte, formelle eiere (fysiske eller juridiske personer)
 - alle de fysiske personene som i siste instans står bak og kontrollerer virksomheten («Reelle rettighetshavere»)
- Registeret må inkludere historiske data.
- Forvalterordningen må endres slik at reelle eiere bak forvalterregistrerte aksjer blir å finne i registeret sammen med andre eiere.

ÅPENHET I SELSKAP

For at presse og sivilsamfunn skal ha mulighet til å holde multinasjonale selskapers virksomhet til ansvar, må konsernstruktur og økonomiske nøkkeltall være offentlig tilgjengelig. OECD har innført rapportering som standard for alle sektorer, men informasjonen er kun tilgjengelig for skattemyndighetene og gjelder bare for de aller største selskapene. EU og Norge har innført offentlig rapportering for henholdsvis finansbransjen og utvinningsindustrien, men ordningene har flere mangler. Eksterne skatterådgivere er også en viktig kilde til informasjon om eierforhold og skattearrangement i selskaper, men advokater har sterk taushetsplikt og blir ofte unntatt slike rapporteringsplikter. Informasjon om multinasjonale selskapers inntekter, utgifter, ansatte og andre viktige regnskapstall, såkalt utvidet land-for-land-rapporteringer (LLR) må være åpent tilgjengelig.

- LLR må gjelde for alle multinasjonale selskaper.
- Frem til tilstrekkelige regler for LLR er på plass, bør store investorer som Oljefondet utøve press for å selskapene til å rapportere offentlig LLR, og store innkjøpere som stat og kommune kan kreve offentlig LLR som vilkår i offentlige anbudprosesser.
- Alle skatterådgivere må være pliktig til å rapportere om skattearrangement for sine kunder, inkludert advokater.

SKATTERETTFERD OG MULTILATERALE INSTITUSJONER

De viktigste multilaterale organisasjonene som arbeider med spørsmål relatert til skatterettferd, er OECD og FN. Av de to er det FN som institusjonelt sett har størst demokratisk legitimitet, men det er OECD som har den største tekniske kapasiteten og som de senere årene har vært den ledende organisasjonen på å utarbeide skatteavtaler og standarder for mellomstatlig samarbeid.

OECDs standarder blir i stor grad benyttet som globale standarder, men disse er i stor grad tilpasset rike land. Flere utviklingsland uttrykker frustrasjon over å måtte følge standarder som er dårlig tilpasset deres utfordringer og markeder, uten at de har reell innflytelse i utarbeidelsen av dem. En styrking av FNs kompetanse og mandat kan bidra til å utjevne denne ubalansen.

Arbeidet med myndigheters utveksling av informasjon om skatterelatert informasjon har utviklet seg mye under OECD de siste ti årene. Likevel gjenstår det mye på implementering og etterlevelse for at dette skal fungere godt. Det er også svært krevende for utviklingsland å få automatisk tilgang til skatterelevante informasjon fra andre land.

- Alle utvekslingsavtaler mellom Norge og andre land som i dag er «på etterspørsel» må endres til å bli automatiske, med unntak av for eksempel autoritære regimer hvor utveksling av informasjon om personer kan sette liv i fare.
- Norge må offentliggjøre aggregerte tall om bruk av informasjonsutvekslingsavtalene.
- Norge må fortsette å gi en betydelig økonomisk og politisk støtte til skattekomiteen i FN.
- Norge må jobbe aktivt for en skattekonvensjon i regi av FN.